

UDK 811.163.6'282

Januška Gostenčnik

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

januska.gostencnik@zrc-sazu.si

KOSTELSKO NAREČJE¹

Prispevek obravnava kostelsko narečje dolenjske narečne skupine, ki leži ob zgornjem toku reke Kolpe ter v Gorskem kotarju na Hrvaškem. Zemljepisno-zgodovinskemu orisu območja sledi jezikoslovni opis krajevnih govorov, in to na osnovi obširnega gradiva, ki je bilo v večji meri (prvič) na novo zbrano. Podani so glavni glasoslovni kriteriji, ki utemeljujejo uvrstitev krajevnih govorov na Hrvaškem med govore slovenskega jezika.

Ključne besede: dolenjska narečna skupina, kostelsko narečje, Slovenski lingvistični atlas (SLA)

The article deals with the Kostel dialect of the Dolenjska dialect group, which lies along the upper course of the river Kolpa and in Gorski kotar in Croatia. The historico-geographical outline of the area is followed by a linguistic description of local dialects based on extensive, newly collected (for the first time) material. The main phonetic criteria are given for justifying the classification of local dialects in Croatia among the dialects of the Slovene language.

Keywords: Dolenjsko (Lower Carniolan) dialect group, the Kostel dialect, Slovenian Linguistic Atlas (SLA)

1 Uvod

Prispevek prinaša sintezo večletnega raziskovalnega in terenskega dela in omogoča avtorici, da predstavi narečno gradivo krajevnih govorov, ki se jih do sedaj ni obravnavalo kot enoten jezikovni sistem. Večina narečnega gradiva je bila zbrana v zadnjih dveh letih in bo na tem mestu tudi prvič objavljena. Celotno gradivo je med seboj primerjano in umeščeno v dolenjsko narečno skupino, kar sicer dialektološko nikoli ni bilo sporno.

Posebej je izpostavljen govor kraja Blaževci, in sicer zaradi njegove neposredne geografske bližine, predvsem pa zaradi tega, ker je znotraj recentne hrvaške dialektologije (Marinković 2018b) interpretiran kot zahodno goranski govor, čemur bom oporekala.

Narečni inventar vključuje vse foneme obravnavanih krajevnih govorov znotraj kostelskega narečja.² Narečna distribucija teh fonemov je prikazana v obliki narečnega gradiva iz posameznih krajevnih govorov.

¹ Prispevek je nastal v okviru programa Slovenski jezik v sinhronem in diahronem razvoju (P6-0038, 1. 1. 2004–31. 12. 2021) in projekta i-SLA – Interaktivni atlas slovenskih narečij (L6-2628, 1. 9. 2020–31. 8. 2023), ki ju sofinancira ARRS.

² Za splošno slovenski narečni inventar z gradivom glej prispevek Fonetična transkripcija Karmen Kende-Jež v SLA 2.1: 27.

1.1 Digresija

Na tem mestu verjetno velja podati kratko repliko na zapisano v Marinković 2018a: 42–43 op. 57 v zvezi s čebranski narečjem, kjer med drugim piše: »I Gostenčnik i Šekli temelje svoja mišljenja uglavnom na podudaranju odraza ishodišnih vokala i konsonanata u svima analiziranim govorima, te na podudaranju prozodijskih osobina. Međutim, njihovi su zaključci nastali na parcijalnome, nedovoljnome poznavanju širega dijalektološkega konteksta.« (op. cit. 43). Dalje so našeti posamezni odrazi, ki da jih je najti tudi v drugih hrvaških govorih ipd. Vendar, prav primerjava izoliranega odraza (na primer vokala) znotraj različnih krajevnih govorov, ki genetsko med seboj niso nujno povezani, je parcialno gledanje. Tak tipološki pristop nam lahko služi le kot orientacija izključno znotraj jezikovnega gradiva, ki je med seboj sorodno. V vseh ostalih primerih nima smisla in je lahko le orodje, ki deluje v smeri relativizacije vsega.

Marinković izpostavi tudi problematiko uvrstitve krajevnega govora Dragatuš (OLA 15) med slovenske govore, medtem ko Tine Logar sam izrecno zapiše, da *Gre za mešan slovensko-srbskohrvatski govor. Zato pri opisu izvora vokalov in prozodije ni mogoče izhajati v celoti iz izhodiščnega splošno-slovenskega fonološkega sistema.* (FO 1981: 133), kar dalje avtorica tudi sama zapiše na strani 48. Trditev je tako zavajujoča.

Dalje; »U spomenutoj slovenskoj monografiji (Gostenčnik 2018, opomba avtorice) pri klasifikaciji analiziranih govora zanemareni su potpuno sociolingvistički kriteriji, odnosno stav ispitanih govornika o njihovoj jezičnoj pripadnosti, što također dovodi do nepotpunih zaključaka ...« (prav tam). Znotraj same dialektologije v ospredju ne more biti t. i. jezikovna pripadnost ali jezikovna identiteta posameznika/narečnega govorca. To so teme, ki se obravnavajo znotraj druge veje jezikoslovja, to je sociolingvistike, ki pozna drugačno metodologijo in teoreme. Za dialektologijo tako ne more in sme biti odločujoče, kako se narečni govorec sâm jezikovno identificira. To je lahko le zanimivost za na konec in ne igra kakršne koli relevantne jezikoslovne vloge.

2 Območje³

Prostor, znotraj katerega ležijo obravnavani govori kostelskega narečja, lahko zemljepisno umestimo v dva stična dela, ki ležita na obeh straneh slovensko-hrvaške državne meje. Na severozahodu je to od vrha Sv. Ane oz. Srobotnika, v smeri proti

³ Narečno gradivo, predstavljeno v tem prispevku in na osnovi katerega je nastal pričujoči zemljevid območja (Karta 1), je iz naslednjih virov: Kuželj, Guče Selo, Ševalj, Brod na Kupi, Zamost Brodski, Planica, Podstene, Doluš, Mavrc, Donji Šehovac, Gornji Šajin, (Gornja in Dolnja) Lamana Draga, Spodnja Bilpa, Lokvica, Brod Moravice, (Gornji) Kutí, Male Drage, Stari Lazi, Skrad, Bukov Vrh – lastno gradivo (zbrano v okviru naslednjih projektov: Slovenski kostelski govori na jugu Gorskega kotarja, Znanstvena raziskava slovenskih govorov v Gorskem kotarju, Znanstvena raziskava slovenskih govorov v Gorskem kotarju – 2. faza, vodja vseh avtorica prispevka, vse finančno podprl Urad vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu); Zapuže pri Kostelu – zvočno gradivo za SLA; Delač (SLA T282), Banja Loka (SLA T283), Vas (SLA T417) – gradivo za SLA; Grivac – Jerman Kuželički 2016; Kupjak – Asič-Klobučar 2011, Gornji Turni – Lisac 2006, Lukovdol – Marinković 2018a, Blaževci – Marinković 2018b.

jugovzhodu pa na obeh straneh reke Kolpe, vse do Spodnje Bilpe na vzhodu. Gorski kotar leži na Hrvaškem, južno od doline Kolpe, Čabranke in Kostelskega, na jugovzhodu meji na Reško primorje.

Kostelsko narečje na svojem zahodnem delu meji neposredno na čebranško narečje dolenjske narečne skupine,⁴ na severu na mešane kočevske govore, na severovzhodu na južnobelokranjsko narečje. Na vzhodu je trenutna narečna meja izenačena s slovensko-hrvaško državno mejo, mešani kočevski govori na slovenski strani proti jugu preidejo v južnobelokranjsko narečje. Predvideva se, da je kostelsko narečje prisotno tudi na delu območja ob slovenskem bregu Kolpe, kjer so trenutno na narečni karti označeni mešani kočevski govori in južnobelokranjsko narečje. Za razjasnitev bodo na vseh omenjenih območjih potrebne nadaljnje terenske raziskave.

Na jugu se kostelsko narečje lahko zameji z Ravno Goro⁵ (južno od te meje je čakavsko jezikovno območje), na jugovzhodu, to je v smeri proti vzhodnim goranskim govorom kajkavske narečne skupine hrvaškega jezika, pa s krajem Blaževci.

Med kostelskimi in vzhodnimi goranskimi govori je manjša štokavska oaza, in sicer se na jugovzhodu govori vzhodnohercegovoško narečje štokavske narečne skupine. Proti vzhodu se nadaljuje vzhodno goransko podnarečje (istočno goranski dialekt) goranskega narečja kajkavske narečne skupine hrvaškega jezika.

3 Narečna sosesčina

3.1. Štokavska oaza

Priseljenski štokavski govori v Gorskem kotarju, ki mejijo na kostelsko narečje, so srbski (i)jekavski in pripadajo vzhodnohercegovoškemu narečju (istočnohercegovački dialekt – novoštokavski (i)jekavski – oz. hercegovački-krajiški dialekt po novi terminologiji) štokavske narečne skupine.⁶ Danes se govorijo vse od zaledja Moravic⁷ na severu v ozkem trikotniku proti jugu, vključujoč kraje Gomirje, Jasenak in Drežnica, ter v nekaterih primestnih naseljih, kot je Ogulin in okolica (Okuka 2008: 85).⁸

Priseljevanje Srbov v Gorski kotar se je zgodilo konec 16. in v prvih letih 17. stoletja. Prva priseljevanja so bila večinoma z območja Dalmacije, nato pa še iz turške Like in Bosne. Govor in tudi kultura priseljenkega srbskega prebivalstva sta se dobro ohranila zaradi različnih izvenjezikovnih razlogov, in sicer priseljevanja v kompaktnih skupinah ter druge etnične in verske (pravoslavne) pripadnosti (Okuka 2008: 86). Prav zaradi

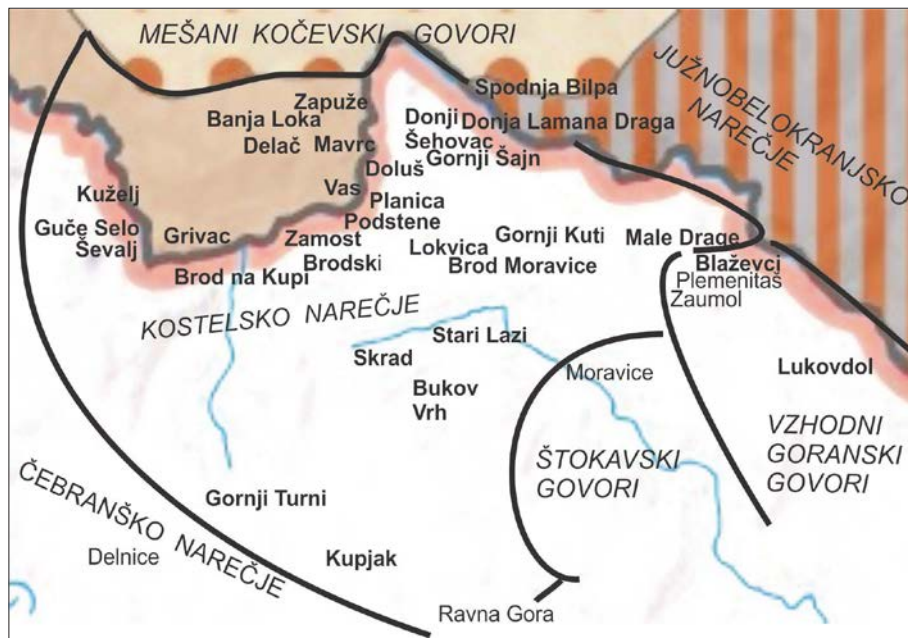
⁴ Podrobno predstavljeno v monografiji avtorice tega prispevka v Gostenčnik 2018.

⁵ Meja poteka nekje na sredini Ravne Gore, zahodni del je kostelski, vzhodni del s Staro Sušico pa je »tipičen« (priseljenski) rovtarski ravnogorski govor.

⁶ Vplivov teh priseljenkih štokavskih govorov na kostelske govore verjetno ne gre zanemariti, vendar pa jih je trenutno še težko nedvoumno identificirati.

⁷ Med leti 1919 in 1996 poimenovane Srpske Moravice. Danes se Brod Moravice in (Srpske) Moravice med domačini ločijo po mestu naglasa in kvantiteti, in sicer so prve Mo'ra:vice, druge pa 'Moravice.

⁸ Poleg tega najdemo te govore tudi v Sloveniji v krajih Bojanci in Marindol v Beli krajini.

Karta 1: Podlaga je izsek iz Karte slovenskih narečij (Karta Tineta Logarja in Jakoba Riglerja (1983) dopolnili sodelavci Dialektološke sekcije ISJFR ZRC SAZU (2016) (SLA 2.1 2016: 10)

slednjega tudi porok s katoliki v bližnji okolici ni bilo, kar je tekom stoletij omogočilo še večjo homogenost. Danes štokavskemu govoru Srbov v Gorskem kotarju dviguje status tudi štokavska knjižna norma na Hrvaškem.

Poleg srbskih (i)jekavskih govorov najdemo v Gorskem kotarju tudi priseljske (hrvaške) štokavske ikavske govore, ki pripadajo zahodnemu narečju (zapadni dialekt, tudi t. i. mladi ikavski dialekt, – novoštokavski ikavski) štokavske narečne skupine. Govorijo jih v Liču in okolici, Mrkpolju in Sungerju (Lisac 2003: 50–51). Priseljeni so večinoma z območja severne Dalmacije in Bosne konec 16. in v začetku 17. stoletja (Okuka 2008: 288).

3.2 Vzhodni goranski govori kajkavske narečne skupine hrvaškega jezika

Vzhodno goransko narečje je bolj povezano z osrednjim kajkavskim delom z nekaj čakavskega vpliva. Ne izkazuje tipičnih kajkavskih definicijskih lastnosti (**ě* ≠ **o* in **o* ≠ **l*), se pa vendarle izrazito loči od sosednjega kostelskega narečja, na primer po nepomiku cirkumfleksa na naslednji zlog⁹ (Lukovdol 'š_ę.n_o), nepodaljšanju psl. starega akuta (Lukovdol k_o'l_ęn_o, 'baba, 'lipa), primerih odstopanja pri pojavljanju odrazov

⁹ Z nekaj izjemami.

popraslovanskega novega cirkumfleksa (Lukovdol *'čęstar*) in kratkih enoglasniških odrazih na umično naglašena *e* in *o* (Lukovdol *'sęstra, 'nęga*).¹⁰

Območje vzhodnih goranskih govorov ni posebej veliko. Razteza se vzhodno od Plemenitaša oz. Zaumola do Severina na Kupi, južno od reke Kolpe in Bele krajine, in sicer mu pripadajo kraji Lukovdol, Gorenci, Dolenci, Podvučnik, Draga Lukovdolska, Nadvučnik, Vučnik, Severin na Kupi, Smišljak (pri Severinu na Kupi), Močila, Klanac, Damalj, Plešivica Lukovdolska, Rim, Lipje Bosiljevsko, Mali Jadrc, Veliki Jadrc, Osojnik.

Hrvaška dialektologija trenutno umešča krajevni govor Blaževcev, ki leži severno od Plemenitaša, prav ob reki Kolpi, med zahodno goranske govore kajkavske narečne skupine, vendar bi ga, glede na narečno gradivo, raje umestili med vzhodno goranske govore.¹¹

3.2.1 Krajevni govor kraja Blaževci

Marina Marinković krajevni govor Blaževcev obravnava v okviru zahodnih goranskih govorov: »mjesni govor Blaževaca određen pripadnošću zapadnome poddijalektu kajkavskoga goranskog dijalekta« (2018b: 59), s čimer pa se težko strinjam. S tem pritrjuje klasifikaciji Josipa Lisca (2006: 11), ki pravi, da »Sav preostali teren, več od Zaumola i Plemenitaša na zapad, pripada zapadnomu poddijalektu goranskoga dijalekta«. Gradiva za omenjene kraje Lisac v svoji monografiji ne navaja, prav tako tudi ne v svojih drugih publikacijah. Morda je to mejo postavil na osnovi informatorjevih navedb ali pa na osnovi svojega lastnega jezikovnega védenja.

Barac-Grum (1993: 43–44) je govore krajev Blaževci, Plemenitaš in Zaumol uvrstila v t. i. makrosustav IV. z deloma nejasnim spremljajočim opisom, in sicer: »To su govori koji, s jedne strane, pokazuju određenu fonološku bliskost s kajkavskim govorila lukovdolskoga tipa, ali s druge strane udaljuju se od njih sa svojim mogućnostima različitih vokalnih alternacija. Ta druga njihova osobitost veže ih uz najveći dio zapadnih gorskokotarskih govora. Takvim svojim osobinama ovaj tip govora prijelazan je u smislu osnovne fonološke pripadnosti gorskokotarskom kajkavskom istočnom makrosustavu, ali s dodatnim osobitostima, do kojih dolazi zbog miješanja govora s različitim genetskim bazama u njegovu zaokruženju«. To prehodnost priznava tudi Marinković (2018b: 59), argument pa je nedoslednost pri podaljševanju starega akuta v nezadnjih besednih zlogih in neprehod izglasnega *-m > -n*.

Po obsežnem gradivu sodeč, ki ga navaja Marinković (2018b: 46–58), je govor kraja Blaževci vzhodnogoranski govor kajkavske narečne skupine, ki sicer resda kaže nekaj prehodnih značilnosti. Razlogov, zakaj ga uvrščati v zahodno goranske

¹⁰ Vse gradivo iz Marinković 2018a in 2018b je prilagojeno slovenski fonetični transkripciji (za princip pretranskribiranja glej Gostenčnik 2018: 35–36).

¹¹ Na primer, govor kraja Štefanci (kak kilometer severno od Blaževcev), je po ustnih podatkih informatorjev že kostelski govor. Tako tudi govor Goršetov, kjer sem zapisala narečno gradivo, vendar na tem mestu ni predstavljen.

govore (to je, kostelsko narečje), nisem našla, saj gre najverjetneje za dva različna si geolekta z neenotnim izhodiščem, ki pa si vendarle delita precej starejših tipoloških (zlasti soglasniških) značilnosti, ki imajo t. i. večji prostorski doseg, ne predstavljajo pa definicijskih lastnosti posameznega geolekta.

Od alietet,¹² ki govor Blaževcev izločajo iz sosednjih kostelskih govorov, so ključni: 1) delna prisotnost pomika cirkumfleksa na naslednji zlog (*ka'ku:š, qb'la:k* vendar tudi *'ve:xq, z'la:tq, 'mę:sq, 'se:nq*); 2) odstopanja pri pojavljanju odrazov popraslovanskega novega cirkumfleksa (*'ce:star, be'sę:da, x'ru:ška, 'pę:pək*, Imn. *'le:ta*, 1. os. ed. sed. *s'ki:xam, 'de:lan*, vendar *ma'tika, kq'sara, 'vetar, 'babin*, Oed. *'žabq̄m*, 1. os. ed. sed. *'čistim*, del. na *-l* mn. *pq'sękli*); 3) nepodaljšava skrajšanega starega akuta na neznadnjih besednih zlogih večzložnic, sicer z redkimi izjemami (*'letq, 'dęlq, s'liva, kq'ritq, 'žaba, d'laka, 'južina* 'kosilo', *'gqba, 'tqča*,¹³ vendar tudi *k'ra:va, 'ma:ti*).

S kostelskim narečjem ga povezuje tudi skupek starejših glasovnih značilnosti: 1) široki enoglasniški odrazi za vzporedna odraza umično naglašeni *e, o* (*'že:na, re'sę:tq, 'no:ga, 'vo:da*); 2) odraz *u:/u* < issln. **ĭ* (*'vu:k, 'pu:š, 'suza, 'pux*); 3) ohranjanje palatalnega **ĭ* (< issln. **ĭ*) v vseh položajih in drugotnega **ĭ* (< **-lj-* < **-lj-*) (*k'lu:č, nę'dęla, vę'sę:lę*); 4) ohranjanje palatalnega **ń* (< issln. **ń*) v vseh položajih in drugotnega **ń* (< **-nbj-*) (*'ńiva, čę're:šńę, g'ra:ńę*); 5) nastop protetičnega *v-* pred **u-* (*'vu:sta, 'vu:jac, 've:xq, 've:drit*); vendar ne tudi prehod **-m* > *-n* v končnicah samostalniške besede, v končnici 1. os. ed. sedanjika glagola in nepregibnih besednih vrstah (*'sędęm, O ka'ma:ńem*, Oed. *š 'ńq̄m*, 1. os. ed. sed. *'tu:čęm*).

Od mlajših jezikovnih pojavov so jima skupne naslednje glasovne značilnosti, od katerih sta soglasniški mlajši tipološki značilnosti z večjim prostorskim dosegom: 1) onezvenečenje **v > f* pred nezvenečimi nezvočniki in v izglasju (*B'la:žęfci*, del. na *-l* ž. *naf'či:la, žę'rja:fka*, Rmn. *k'ra:f, 'lo:f*); 2) disimilacija *ym/b-* → *fm/b-* → *xm/b-* (del. na *-l* ž. *x'mi:la*, 3. os. ed. sed. *x'bi:je*, tudi *ym're:t*); 3) kratki *a* kot odraz kratkega akutiranega polglasnika v zadnjem ali edinem zlogu (*'pas*). Izrazita razlikovalna značilnost pa je odsotnost mlajših naglasnih umikov (*ka'ku:š, vę'čę:r, mę'xu:r*, 3. os. ed. sed. *pqkq'si, 'niščę*).

4 Kostelsko narečje

4.1 Dosedanje obravnave

Znotraj slovenske dialektologije¹⁴ je kostelsko narečje obravnaval Fran Ramovš (1935: 142 in 1994: 136), kasneje Tine Logar, Sonja Horvat in Jože Toporišič. Jože Gregorič (1908–1989), slavist in duhovnik, po rodu iz Delača, je avtor Kostelskega

¹² V hrvaški dialektologiji ustaljena terminologija (*alijeteti* – jezične činjenice najvišega razlikovnega ranga in *alteriteti* – jezične činjenice nižega razlikovnega ranga) po Moguš 1977: 99–104, v slovenski dialektologiji prvič aplicirano v Šekli 2018: 46.

¹³ Vendar pa *'mę:š, 'ęp*.

¹⁴ Natančneje v Gostenčnik 2018: 23–27.

slovarja, ki vključuje južne kostelske govore od Srobotnika do Grglja, tj. besedje kostelskega narečja na slovenski strani.

Znotraj hrvaške dialektologije¹⁵ so (nekateri) govore kostelskega območja obravnavali Pavle Ivić, Vida Barac-Grum, Božidar Finka, Jopis Lisac in Tijmen Pronk. Barac-Grum in Finka v svojih delih nimata veliko narečnega gradiva, medtem ko ima Lisac celovit opis govora Gornjih Turnov in krajši prispevek o govoru Broda na Kolpi.

Viktor Jurković je avtor prvega (neznanstvenega) opisa brodmoraviškega govora z naslovom *Brodmoravičko narečje*. Le-ta je v obliki kratkega poglavja znotraj monografije, posvečeni kraju Brod Moravice, iz leta 1969. Jurković ni bil jezikoslovec (bil pa je narečni govorec), tako da njegovi narečni zapisi niso (vedno) zanesljivi, zlasti glede vokalnih kvantitet in kvalit. Njegov leksikografski prispevek je v tem, da je na koncu monografije zbranih okoli 300 narečnih besed. Kljub svojim pomanjkljivostim je Jurkovićevo delo še vedno edini objavljeni opis brodmoraviškega govora.

Valter Crnković, domačin iz Lokvice, pripravlja slovar *Rječnik brodmoravičkog narečja*. Avtor, sicer ne jezikoslovec, je slovar zastavil izrazito znanstveno. V slovarskem delu je vsako slovarsko geslo zapisano v znanstveni fonetični transkripciji, ki jo je avtor deloma prilagodil, temu sledi razlaga v hrvaškem knjižnem jeziku in uporaba v stavku oziroma zglede. Slovar zajema besedišče, zbrano na območju Občine Brod Moravice.

4.2 Kostelsko narečje kot del dolenske narečne skupine

Na osnovi splošnoslovenskih jezikovnih inovacij, ki so slovenski jezik zamejile od ostale zahodne južne slovanščine (10.–12. stoletje), in jezikovnega razvoja do okoli 16. stoletja, ko so glavne narečne ploskve že izoblikovane, lahko nedvomno opredeljujemo tudi govore na hrvaški strani državne meje kot del slovenskega jezikovnega diasistema.

Vsi obravnavani krajevni govori izkazujejo značilnosti južnih slovenskih narečij oz. znotraj tega značilnosti dolenske narečne ploskve, in sicer naslednje:

- Vzporedni razvoj in udvoglašenje issln. *ě, *ō > JV sln. *e_i, *ou¹⁶

Gradivo: **Grivac**¹⁷ *g're:x, 'bɔ:k, Podstene s'ne:k, 'no:č, Planica m'le:kó, 'no:ft, Doluš b're:k, Oed. is kɔ'kɔ:šjɔ, Lokvica 'ce:star, 'kɔ:st, Mavrc 'me:sac, Imn. ko'kɔ:ši, Bukov Vrh 'me:sac, 'kɔ:st, Gornji Turni c've:t, 'no:ft.*

¹⁵ Glej tudi Marinković 2018a: 40–45.

¹⁶ Za kostelsko narečje se predvideva izostanek monoftongizacije JV sln. *ou > dolensko *ū (Šekli 2018: 336, tudi Gostenčnik 2014: 346), pri čemer ne gre zgolj za položajni izostanek.

¹⁷ Vendar Grivac *ta'pu:le* ← *ta:pol* 'topol', ledinsko ime, ki označuje območje, kjer so včasih rasli topoli.

- Issln. **ū/*ü-* > J sln. **ū*

Gradivo: **Banja Loka** *g'lü:x*, **Podstene**, **Planica** *'šü:ša*, **Doluš** *st'rü:ga*, **Lokvica** *'lü:č*, **Zapuže pri Kostelu** *'sü:x*, **Bukov Vrh** *b'rü:s*.

- Raznosnjenje praslovanskega **ę* in glasovni sovpad odrazov issln. **ē/*è-* = **ē/*è-* > J sln. **ē* > dolenjsko **ie*

Gradivo: **Ševalj** *'lĳe:t*, *'sĳe:dən*, *'pĳe:t*, **Doluš** *'mĳe:t*, *'sĳe:dən*, del. na -l sr. *'vĳe:zalo*, **Mavrc** *'lĳe:t*, *'pĳe:rje*, *'pĳe:st*, **Lamana Draga** *'mĳe:t*, *da'žĳe:vnik*, **Stari Lazi** *'mĳe:t*, *'pĳe:rje*, *'pĳe:st*; pogosti so mlajši odrazi po poenoglašenju prvotnega dolenjskega dvoglasnika **ie* oz. kolebanja – **Kuželj** *'mĳe:t* in *'lĳe:t*, *'pĳe:rje* in *'ze:ĳe*, *'pĳe:st* in 1. os. ed. sed. *g'lĳe:dan*, *'dĳe:tela*, **Grivac** *mĳe:t*, *'že:nin*, 1. os. ed. sed. *g'lĳe:dan*, *'dĳe:tela*, **Vas**¹⁸ *'šĳe:st*, *'že:niska*, 1. os. ed. sed.: *'ve:žen* 'vezati', Red. *te'lĳe:ta*, **Lokvica** *'lĳe:t*, *'šĳe:st*, *'ze:ĳe* in Rmn. (*'lĳepix*) *'žĳe:n*, *'pĳe:t* in *'pĳe:t*, 3. os. ed. sed. *'zĳe:be*, *s'rĳe:ča*, **Planica** *'pe:st*, **Podstene** *'me:t*, *'pĳe:t*, *po'rĳe:den*, *'pĳe:rje* in Red. *te'lĳe:ta*, **Zapuže pri Kostelu** *'pĳe:rje* in del. na -l m. *od'hĳe:su*, **Bukov Vrh** *pe:č*, *'pĳe:rje*, *'pĳe:tak*, **Gornji Turni** *mĳe:t*, *'že:niska*, 3. os. ed. sed.: *trĳe:se*, *s'rĳe:ča*.

- Raznosnjenje praslovanskega **o* in glasovni sovpad issln. **ō-* = **ō/*ō-* > J sln. **ō* > dolenjsko **uo*

Gradivo: **Ševalj** *'pĳo:stela*, *'pĳo:pak*, *'tĳo:ča*, **Doluš** *'uo:sən*, *'mĳo:š*, *'g^o:ba*, **Mavrc** del. na -l m. *'mĳo:gu*, *'pĳo:pak*, *'guo:ba*, **Stari Lazi** *'kuo:ža*, *'duo:ta*, *'tĳo:ča*; pogosti so mlajši odrazi po poenoglašenju prvotnega dolenjskega dvoglasnika **uo* – **Kuželj** *'kō:ža*, Oed. s *'pō:pkon* in *'p^o:t*, *'gō:ba*, **Grivac** *'vō:lja*, *'dō:ta*, *k'lō:p*, *'gō:ba*, **Vas** *'kō:ža*, *'mō:š*, *'gō:ba*, **Lokvica** *'kō:ža*, *po'sō:da*, **Podstene** *'kō:ža*, *'pō:pak*, *'tō:ča*, vendar tudi *'pō:t* m., Red. *'pĳo:ta*, **Bukov Vrh** *'kō:ža*, *'pō:pak*, *'tō:ča*, **Gornji Turni** *'kō:ža*, *'pō:pak*, *'gō:ba*.

- Zgodnje daljšanje issln. kratkih akutiranih samoglasnikov v nezadnjih besednih zlogih in posledični glasovni sovpad odrazov stalno dolgega **ě* in kratkega akutiranega **ě-* v nezadnjih zlogih

Gradivo: **Kuželj** *'ži:la*, *'lu:ža*, (star.) *'ma:ti*, *k'ra:va*, *'tĳe:dən*, *'dĳe:te*, *'me:sto* 'prostor', *b'rĳe:k*, *s'nĳe:k*, **Grivac** Red. *'ku:pa*, *k'ra:va*, *z've:zda*, *'cĳe:sta*, **Delač** *k'rĳe:x*, Red. *k'rü:xa*, *s'nĳe:k*, *'sĳe:me*, **Vas** *s'nĳe:k*, *b'rĳe:za*, **Ševalj** Red. *k'rū:xa*, *'me:sac*, *'lĳe:tō*, **Planica** *še'ni:ca*, *k'ra:va*, Red. *b'ra:ta*, *k'lü:ka*, *b'lĳe:t*, *c'vĳe:t*, *s'lĳe:p*, *'lĳe:ska*, del. na -l ž. *'dĳe:lala*, *'cĳe:sta*, *ne've:sta*, *sm'rĳe:ka*, *ko'lĳe:nō*, **Podstene** *'ži:la*, *m'la:ka* 'luža', *gō'sĳe:nka*, *'tĳe:dĳen*, *'me:sĳe:c*, *'dĳe:te*, *'lĳe:tō*, *ne'dĳe:la*, *'sĳe:me*, *ne've:sta*, *ko'lĳe:nō*, *'rĳe:ka*, **Doluš** *se'ki:ra*, *m'lĳe:kō*, del. na -l m *'dĳe:lay*, *'cĳe:sta*, *'me:sto* 'prostor', *ne've:sta*, *k'na:lo*, **Lokvica** *li'si:ca*, *kō'pi:tō*, *'pĳe:sak*, *'sĳe:me*, Red. *b'ra:ta*, *'ja:goda*, **Bukov Vrh** *'me:sac*, *'tĳe:dĳen*, *'rĳe:pa*, *'lĳe:tō* ('dan), **Gornji Turni** *k'rux* Red. *k'rū:xa*, *k'ra:va*, *'ja:goda*, *'pĳe:sak*, *'lĳe:šnik*, *ne'dĳe:la*, *'ve:verca*.

Do sovpada odrazov stalno dolgega **ě* in kratkega akutiranega **ě-* v nezadnjih zlogih ne prihaja v krajevnem govoru **Banje Loke** (prim. Gostenčnik 2014), npr. *'lĳe:s*, *ko'sĳe:nca* 'gosenica', *'lĳe:šne:k*, *z've:zda*, *be'sĳe:da* in *'cĳe:sta*, *ne've:sta*, *st'rĳe:xa*, *'pĳe:na*.

¹⁸ Fonološki opis krajevnega govora Vasi (na osnovi gradiva za SLA) je v Gostenčnik 2019.

- Vokalizacija issln. *ǣ/*ǣ- > dolensko *a

Gradivo: **Kuželj** 'la:n, 'ma:ša, **Grivac** 'ma:ša, 'va:ški, **Guče Selo** 'da:n, 'ma:ša, **Brod na Kolpi** 'ma:ša, **Ševalj** 'da:n, **Planica** 'la:n, 'ma:ša, **Podstene** 'ma:ša, **Lokvica** 'da:n, 'ma:ša, **Skrad** 'la:n, **Bukov Vrh** 'la:n, **Gornji Turni** 'ta:st, 'pa:n.

Na osnovi različnih samoglasniških in soglasniških odrazov ter različne stopnje samoglasniškega upada lahko območje tukaj obravnavanih govorov ob zgornji Kolpi in v Gorskem kotarju povežemo v skupno narečje, in sicer v kostelsko narečje dolenske narečne skupine slovenskega jezika.

4.2.1 Opredeljujoče glasovne lastnosti

Opredeljujoče glasovne lastnosti govorov kostelskega narečja, ki jih znotraj dolenske narečne skupine povezujejo v samostojno enoto – narečje, so: a) starejše samoglasniške in naglasne značilnosti, b) starejše soglasniške značilnosti in c) mlajše glasovne značilnosti.

4.2.1.1 Starejše samoglasniške in naglasne značilnosti

- Enoglasniški samoglasniški sistem, v katerem *ě:/ę:* izpeljujemo iz dolenskega **eĭ* < issln. **ě*/**ě* in odraz *o:/ó:* < issln. **ō*

Gradivo: **Kuželj** 'm'le:ko, 'ne'de:la, 'kɔ:st, **Delač** g'ně:zdò, sm'rě:ka, n'ò:xt, **Banja Loka**¹⁹ 'le:s, 'cè:sta, 'kɔ:st, **Vas** 'cɛ:p, 'mɔ:č, **Kuželj** z'vɔ:n, **Grivac** be'se:da, b'rɛ:za, g'nɔj, **Guče Selo** s'nɛ:k, 'ne'de:la, **Brod na Kolpi** s'mɛ:x, b'rɛ:za, b'rɔ:t, **Podstene** 'pe:sak, 'ne'de:la, mɔ:st, **Lokvica** 'le:šnik, ko'le:nɔ, 'nɔ:s, **Kuti** 'nɔ:s, 'kɔ:st, **Mavrc** s'tɛ:na 'skala', 'ne'de:la, 'kɔ:st, **Gornji Šajn** 'vɔ:s, **Skrad** 'mɛ:sac, 'de:te.

- Vzporedna odraza umično naglašanih *e*, *o*

Gradivo: **Kuželj** 'se:lo, 'se:stra, 'ko:za, 'vo:da, **Delač** 'ze:m'la, 'ko:nc, **Banja Loka** 'že:na, 'ko:sa, **Vas** s'te:gnò, 'ko:sa, **Grivac** 'te:ta, 'ko:za, **Brod na Kolpi** 'se:stra, 'vo:da, **Podstene** 'se:stra, 'no:ga (tudi 'ro:ka), manj pogosti, vendar prisotni so tudi dvoglasniški odrazi oz. kolebanja – **Mavrc** 'zje:m'la, ^ho:sa, **Zapuže pri Kostelu** del. na -l mn. 'r'e:kli, 'duo:stj ~ 'do:stè, **Doluš** 'k^o:sa, 'k^o:za, 'k^o:tu,

Podstene 'že:na in 3. os. ed. sed. sp'lje:te; ponekod tudi nevtralni odrazi – **Guče Selo** 'vɛ:lik, 'sɛ:dlo, 'vɔ:da, 'kɔ:za, **Ševalj** 'zɛ:m'la, 'tɛ:le, 'nɔ:ga, z'vɔ:nc, **Lokvica** 'tɛ:ta, 'vɛ:lik, 'rɛ:brɔ, dɛ'sɛ:ti, 'vɔ:da, (star.) 'gɔ:ra 'gozd', 'nɔ:žič, 'dɔ:sti, **Gornji Turni** re'se:tɔ, 1. os. ed. sed. 're:čen, 'ko:sac, 'ko:žix.

- Delna ohranitev preglašene *ü*: < issln. **ū*/**ü*-

Gradivo: **Delač** 'šü:ša, 'bü:rja, **Banja Loka** k'lü:č, 'lü:kna, **Podstene**, **Planica** k'lü:č, 'mü:xa, Red. k'rü:xa, 'bü:kva, 'kü:xna, ž'bü:la, **Planica** Red. k'rü:xa, ka'lü:ža, 'šü:ša, del. na -l mn. b'rü:sili, 3. os. ed. sed. 'čü:je 'slišati', **Doluš** p'lü:ča, 'rü:da, **Lokvica** 3. os. ed. 'pü:šča, **Zapuže pri Kostelu** 'rü:žét, **Skrad** b'rü:s, **Bukov Vrh** 'bü:kva, 'rü:da, 'mü:xa; brez ohranitve pa **Kuželj** p'lu:ča, x'ru:ška, **Grivac** 'lu:č, **Ševalj** 'lu:kna, 'mu:xa, **Mavrc** Red. k'ru:xa, **Gornji Turni** ɔ'lu:pək, li'pi:na.

¹⁹ Gostenčnik 2014: 345–46.

- Odraz *u(:)* za zlogotvorni issln. **l*

Gradivo: **Kuželj** 'ču:n, 'vu:na, **Banja Loka** 'žu:na, 'pu:na, **Vas** 'ču:n, **Grivac** 'vu:k, 1. os. ed. sed. 'pu:nin, **Guče Selo** 'ču:n, 'vu:na, 'ku:pa, **Ševalj** 'bu:xa, **Podstene** 'bu:xa, 'ču:n, 3. os. ed. sed. 'ku:ca 'kolcati', **Lokvica** 'ču:n, 'vu:na, **Mavrc** 'pu:š, 'vu:na, **Gornji Šajn** 'ču:n, bu:xa, **Gornji Turni** 'vu:na, 'tu:st 'tolst, debel'.

4.2.1.2 Starejše soglasniške značilnosti²⁰

- Prehod **-m* > *-n* v končnicah samostalniške besede, v končnici 1. os. ed. sedanjika glagola in nepregibnih besednih vrstah

Gradivo: **Kuželj** 1. os. ed. sed. p'ro:sin, z'no:jin se, **Delač** 1. os. ed. sed. p're:den 'presti', **Vas** Dmn. s'i'nu:von, **Guče Selo** 1. os. ed. 'živin, **Mavrc** Dmn. k'ra:van, **Lokvica** Oed. 'zobon 'zob', Dmn. 'lepin 'ze:nan, 1. os. ed. sed. p'ro:sin, **Kuti** 'si:don, **Stari Lazi** 1. os. ed. sed. 'vi:žen, **Bukov Vrh** Oed. iz 'la:non, **Gornji Turni** Dmn. 'ma:teran, 1. os. ed. 'zi:ban.

- Ohranjanje palatalnega **l* (< issln. **l*) v vseh položajih in drugotnega **l* (< *-lj- < *-lbj-)

Gradivo: **Kuželj** k'lü:č, 'vo:la, **Delač** k'lü:č, 'ze:le, **Banja Loka** ('bü:rkle, k're:bläst 'šepav'), **Zapuže pri Kostelu** 'za:kll, **Vas** s'te:la, 'ze:le, **Grivac** 'ze:le, **Guče Selo** 'po:stela, **Podstene** p'lü:ča, 'ze:le, ve'se:le, 1. os. ed. sed. 'ka:šlen, 'ze:mla, **Planica** p'lü:ča, **Lokvica** k'lü:ka, s'ti:la, 'de:tela, 'ze:le, **Bukov Vrh** 'ze:le, **Gornji Turni** ne'de:la, vendar k'lü:č.

- Ohranjanje palatalnega **n* (< issln. **n*) v vseh položajih in drugotnega **n* (< *-nbj-)

Gradivo: **Kuželj** 'ni:va, 'kon, 'ko:šna, ko're:ne 'korenine', **Delač** 'sü:kna, **Banja Loka** 'ni:va, 'kü:xina, 'lü:kna, 'kameñe, **Mavrc** ko're:ne 'korenine', **Vas** 'ni:va, č're:šna, s'keden, z'na:mañe, **Grivac** og'ni:še, **Ševalj** gospo'di:na, ko're:ne 'korenine', **Podstene** s'vi:na 'poreden človek', **Planica** 'lü:kna, 'pe:den 'pedenj', ko're:ni 'korenine', **Lokvica** 'lü:kna, ž'be:unak 'čebelnjak', 'pa:n, 'kamañe, **Bukov Vrh** 'ni:va, 'pa:n, ko're:ni 'korenine', **Gornji Turni** me:nat, 'kon, vendar 'ni:va, č're:šna.

- Nastop protetičnega *v*- pred **u*-

Gradivo: **Kuželj** 'vuxo, **Delač** 'vixu, **Banja Loka** 'vü:sañe 'usnje', **Vas** 'vüxu, **Guče Selo** 'vixu, **Lokvica** 'vixu, 'vü:jae 'ujec', **Planica** 'vü:ra, **Brod Moravice** 'vü:xo, **Podstene** 'vü:sta, 'vü:šñca 'ustnica', **Mavrc** 'vixu, 'vu:s, **Gornji Turni** 'vixu, 'vu:sta.

- Nastop protetičnega *j*- pred **a*-

Gradivo: **Kuželj** 'ja:pno, **Vas** 'ja:pno, **Doluš** jap'le:nca, **Grivac** 'ja:pno, **Lokvica** 'ja:pno, 'jajda 'ajda'.

²⁰ Vse z večjim prostorskim dosegom.

- Neohranjanje glasu *j* v vzglasnem **jb*-

Gradivo: **Delač** 'iz:zba 'podstrešje', 1. os. ed. sed. 'i:ščen, **Vas** 'izba, **Ševalj** 'imje, **Lokvica** 'iz:zba 'podstrešje', **Podstene** del. na -*l* mn. 'mę:li, **Gornji Šajn** 'iz:zba, **Gornji Turni** 'iz:zba 'podstrešje'.

4.2.1.3 Mlajše glasovne značilnosti

- Izguba tonemskih nasprotij.

- Umik naglasnega mesta s kratkega končnega zloga na prednaglasno nadkračino

Gradivo: **Kuželj** 'daska, s'taza, **Delač** 'daska, **Vas** s'taza, **Grivac** na 'tašče, 'paku 'pekel', **Brod na Kolpi** 'magla, **Lokvica** s'taza.

- Umik naglasnega mesta z zadnjega dolgega in kratkega zloga na predhodni zlog (odraz psl. starega dolgega cirkumfleksa, novega dolgega in kratkega akuta)

Gradivo: **Kuželj** 'uku, 'sinu 'seno', Red./Imn. 'kusti, 3. os. ed. sed 'buli me, z'vuni, **Banja Loka** m'ra:vinc, 'pasti:r, 'šero:k, **Delač** 'mesu, 'kova:č, **Vas** 'vičir, g'libok, **Grivac** 'seno, 'dušit, **Guče Selo** 'pōsut 'povsod', Tmn. 'kusti, **Ševalj** 'pepiu, 2. os. ed. 'sadiš, 'nazaj, **Zamost Brodski** 3. os. ed. 'buli me, **Podstene** d'rivu 'plug', **Planica** 'sēnō, d'regač, 'nišče, **Lokvica** 'mesu, Imn. 'kovač, 'kovač, **Mavrc** 'mesu, del. na -*l* m. 'rezliu 'razliti', **Skrad** 'kulu, **Gornji Šajn** Imn. 'kusti, **Donji Šehovac** 'du:ma, **Bukov Vrh** 'sinō 'seno', 'pōsut 'povsod', Imn. (sta'ri:nške) 'peči, **Gornji Turni** 'mesu, 'uku, 'xidič.

- Kratki *a* kot odraz kratkega akutiranega polglasnika v zadnjem ali edinem zlogu

Gradivo: **Vas** 'pas, **Grivac**, **Lokvica** 'pas, **Mavrc** 'daš, **Bukov Vrh** 'daš, **Gornji Turni** 'daš, 'pas.

- Onezvenečenje **v* > *f* pred nezvenečimi nezvočniki

Gradivo: **Kuželj** 'o:fca, 'pa:lofčina 'pajčevina', Rmn. k'raf, **Grivac** zd'raf, **Guče Selo** 'q:fca, 'kərf, **Brod na Kolpi** 'rokaf, **Banja Loka** 'o:fca, 'čjɤf, **Vas** 'o:fca, zd'raf, **Mavrc** Rmn. 'pərstɔf, **Planica** 'o:fca, o'pa:lofčina, Rmn. b'ra:tjɛf, 'cɛ:rkɔf, **Lokvica** žer'ja:fka o'pa:lofčina, Rmn. (pɛ:t) 'ka:manɔf, Mmn. f č're:vix, **Bukov Vrh** o'pa:lofčina, **Gornji Turni** 'o:fca, 'bərf, 'ži:f.

- Disimilacija *um/b-* → *fm/b-* → *xm/b-* (→ *gm/b-*)

Gradivo: **Kuželj**, **Guče Selo** del. na -*l* ž. x'mərla, **Ševalj** 3. os. ed. xm're:, **Banja Loka** xm're:t, x'mit, x'bit, **Lokvica** x'mit, x'mę:riti se 'umiriti se', x'bit, **Gornji Turni** x'mit, xm're:t, x'bit.

4.2.1.4 Slabitev kratkih samoglasnikov

Pojavi samoglasniškega upada, vokalne redukcije so manj prisotni kot v osrednjih dolenskih govorih ali čebranskem narečju in prizadevajo v največji meri issln. **u* (**Banja Loka** b'li:zɛ, **Vas** del. na -*l* ž. pis'ti:la, b'li:zɛ, **Lokvica** b'lizɛ, **Bukov Vrh** 1. os. mn.

ki'pi:mə 'kupiti', **Gornji Turni** 'ko:žix, del. na -l ž. zgi'bi:la) in *i v vseh nenaglašanih položajih (**Banja Loka** lə'si:ca, 'ma:tə, **Vas** Omn. z no'ga:mə, **Doluš** p'lü:čŋca) ter nenaglašeni izglasni *-o/*-o (**Vas** 'gərlò, Ted. 'ze:nò, **Ševalj** 'lɛ:tə).

Akanje je redko (**Kuželj** pan'de:lak, **Banja Loka** 'ja:goda, vendar tudi sa'bə:ta in **Delač** mató'vi:uc, **Vas** sto'pa:lò, 'ja:goda, 'koš, **Gornji Turni** kə'pi:to, **Donji Šehovac** kə'bi:la, **Lokvica** kə'pi:tə, so'bə:ta, vendar tudi sa'bə:ta, ma'ti:ka, **Guče Selo** ma'ti:ka, **Planica** pa'lɛ:nta).

4.3 Narečni inventar in distribucija

4.3.1 Vokalizem

Dolgi naglašeni

<i>i:</i>						<i>ü:</i>							<i>u:</i>
	<i>é:</i>												<i>ó:</i>
		<i>ïɛ:/!ɛ:</i>									<i>ʷɔ:/ʷo:</i>		
			<i>ɛ:</i>						<i>ɔ:</i>				
				<i>ɛ:</i>				<i>ɔ:</i>					
					<i>e:</i>			<i>o:</i>					
						<i>a:²¹</i>							

Dolgi nenaglašeni

Dolgi nenaglašeni vokalizem je izpričan samo v krajevnih govorih Delača in Banje Loke.

<i>i:</i>				<i>ü:</i>				<i>u:</i>
	<i>é:</i>						<i>ó:</i>	
		<i>ɛ:</i>				<i>ɔ:</i>		
			<i>e:</i>		<i>o:</i>			
				<i>a:</i>				

Kratki naglašeni

<i>i</i>					<i>ü</i>				<i>u</i>
								<i>ó</i>	
		<i>ɛ</i>			<i>ə</i>		<i>ɔ</i>		
			<i>ɛ</i>				<i>ɔ</i>		
			<i>e</i>	<i>ɟ</i>	<i>o</i>				
				<i>a</i>					

Kratki nenaglašeni²¹

<i>i</i>					<i>ü</i>					<i>u</i>
	<i>é</i>	<i>je</i>							<i>ó</i>	
		<i>e</i>		<i>í</i>	<i>ə</i>			<i>o</i>		
				<i>ě</i>	<i>r</i>		<i>o</i>			
				<i>e</i>		<i>o</i>				
					<i>a</i>				<i>u</i>	<i>l</i>

Dolgi naglašeni

<i>i:</i>	Kuželj 'ši:lo, ko'bi:la, ma'ti:ka (Rmn. ma'ti:k), Imn. mrav'li:nci, fa'mi:la, Grivac 'zi:ma, 'li:pa, Pe'ri:unik 'kjer se je pralo perilo', Guče Selo 'li:stje, Ševalj domo'vi:na 'dom, domača hiša', Ma'ri:jin 'pa:s 'mavrica', 'mi:rən 'korenček', Planica 'ti:ca, 'bi:k (ni 'iše 're:zan), Podstene sta'ri:na 'stari ljudje', b'li:tva, Doluš 'zi:ma, Mavrc 'zi:la, Delač b'li:zə, kó'ri:tó, Vas b'ri:tva, še'ni:ca, 'si:r, ž'ni:dərca 'šivilja', Lamana Draga peš'ni:ca 'pest', Oed. iz 'ri:bežon, Lokvica 'vi:nə, 'i:glə, 'pi:šče, pra'si:ca, gere'bi:ca 'jrebica', z'bi:rnik, mra'vi:šče, 'fa:rba, b'ri:tof, bir'ti:ja 'gostilna', Bukov Vrh mo'ti:ka, 'li:stje, del. na -l ž. kə'si:la, Ted. na 'hi:və, 'xi:ša, 'vi:n̩ta, Gornji Turni gere'bi:ca 'jrebica';
<i>è:</i>	Delač kó'sè:nca 'gosenica', 'vè:tér, č'rè:šna, 'lè:tó, napr'klè:tje 'pomlad', Banja Loka ne'vè:sta, st'rè:xa, 'fè:rma 'birma', Vas 'mè:sac, 'sè:ver, v'rè:me;
<i>je:/ě:</i>	Kuželj 'sje:den, 'rije:ber, ž'bje:la 'čebela', Red. te'l'je:ta, prid. ž. de'bje:la, Guče Selo s'r'je:ča, 'pje:č, Ševalj 'sje:dən, i'mje:na, za'rje:doma 'za-poredoma', Doluš 'šje:st, s'pje: 'spet', Mavrc 'sje:stra, 'd'e:leč, 't'e:le, Red. te'l'je:ta, 'pje:t, Vas (redko) 'č'e:ló, Kuti 'pje:st, Lokvica 'v'e:čat, da'žje:vnik 'močerad', 'č'e:rkwa, 'vje:ža, 'ž'e:n̩ska, s'tje:rna, Stari Lazi 'lje:t, 'šje:st, 'sje:dən, "pje:t, 1. os. ed. sed. t'rije:sen, 'fje:runga 'zavesa', 'bje:rsa;
<i>e:</i>	Kuželj č're:dnik, g'le:žen, 'če:rku, (star.) re'ze:unik 'močerad', po'me:na-ti se 'pogovarjati se', s'r'e:ča, 're:nca renica 'posoda za kuhanje', Grivac 'pe:tak, s've:ča, 'pe:č, Guče Selo re'ze:unik 'močerad', Planica re'ze:v-nik 'močerad', s'te:nge 'stopnice', Podstene f'e:ringa 'zavesa', Doluš re'ze:unik 'močerad', 'pe:ške 'peški', Mavrc 'te:dən, Delač Red. pog're:ba, 'pe:rje, le'že:uněk 'močerad', 'pe:st, 2. os. ed. sed. g're:šte, s'r'e:ča, Banja Loka 'ž'e:n̩x 'ženin', Vas č're:šna, p'le:ša, *'ge:róf'jerob 'varuh', Lokvica 'le:ska, s'te:t 'brati', 'le:naf'len', kant're:da 'kantrega, stol z naslonjalom', Bukov Vrh 'le:t, 'me:t, s'n̩:k, m'le:kə, go'se:nka, del. na -l mn. 'se:kli, 've:ža, Imn. 've:je, del. na -l ž. 'ze:la 'vzeti';

²¹ Sporadično v posameznih krajih teži k labializaciji.

<i>ɛ:</i>	Kuželj Imn. <i>'fɛ:ringe 'zavese', 'kɛ:udər 'klet', Guče Selo</i> prid. sr. <i>ze'lɛ:nɔ</i> , Ševalj <i>'vɛ:lik, jɛ:zik</i> , Red. <i>š'pɛ:xa</i> , prid. ž. <i>ze'lɛ:na</i> , Doluš <i>'vɛ:ja</i> , Lokvica <i>'čɛ:sən, 'tɛ:le</i> , prim. m.: <i>ošt'rɛ:ji 'oster', dlebo'čɛ:ji 'glo-bok'</i> , del. na -l ž. <i>'pɛ:kla, 'rɛ:kla, 'dɛ:leč</i> , Gornji Turni (star.) <i>s'tɛ:blɔ, š'čɛ:ra 'včeraj</i> ;
<i>e:</i>	Kuželj <i>'žɛ:na, 'pɛ:tex, 've:lik</i> , prid. ž. <i>ze'le:na</i> , Grivac <i>'čɛ:lo</i> , Guče Selo <i>'je:čem 'ječmen', d're:l 'dlje'</i> , Planica <i>'žɛ:na</i> , prid. m. <i>'ve:sil 'vesel'</i> , Podstene <i>'čɛ:sən</i> , Mavrc <i>stu'de:nc</i> , ²² Red. <i>'pɛ:či</i> , Red. <i>š'čɛ:ri</i> , Delač <i>ó'žɛ:nt se</i> , Vas <i>'čɛ:sɲ, 'pɛ:ta</i> , Bukov Vrh <i>'te:le</i> , Gornji Turni <i>'de:leč, 'je:ice</i> ;
<i>a:</i>	Kuželj <i>'a:jta 'stari oče', za'ba:va, g'ra:ble</i> , Red. <i>ni ko'va:ča, zi'da:rja</i> , Grivac <i>p'ra:x, 'la:š</i> , Guče Selo <i>k'ra:va, k'ra:l</i> , Red. <i>ko'va:ča</i> , Ševalj (<i>ez g're:n x</i>) <i>'va:s 'iti na obisk'</i> , Doluš Red. <i>kɔ'va:ča</i> , Mavrc <i>g'la:va, s'ta:ri 'a:jta 'stari oče'</i> , Delač <i>g'ra:mpɛl 'krepelj'</i> , Banja Loka <i>k'na:lo, š'ra:jat 'vpiti'</i> , Vas <i>o'ta:va, 'ta:šča, k'ra:mpɛl 'krepelj'</i> , Lokvica <i>'la:s, g'ra:bər, x'ra:st</i> , Red. <i>me'sa:rja, 'na:lič 'nalašč', 'la:nix 'lani, kɔma'ra:da 'koleraba', 'ka:šča 'del hiše', 'ša:jer 'senik'</i> , Bukov Vrh Tmn. <i>k'ra:ve, 'ma:slo, 'la:ni</i> , Gornji Turni <i>'la:s, zd'ra:vje, 'na:lɔš 'nalašč, žər'na:da 'žernada, dnina</i> ;
<i>o:</i>	Kuželj <i>'no:ga, po'no:či, po:tok 'večji potok</i> (manjši potok je <i>'ja:rak</i>), Red.: <i>ni 'o:gna, 'ko:na</i> , Grivac <i>'lo:nc</i> , Planica <i>š'po:rxit 'štedilnik'</i> , Mavrc <i>'ko:za</i> , Banja Loka <i>'ko:toɥ, 'o:bɛt 'obed', 'ro:ka</i> , Delač <i>'ko:za</i> , Imn. <i>'ko:nè</i> , Vas <i>'no:žič 'nož', 'ro:ka, š'po:rxet 'štedilnik'</i> , Gornji Turni <i>'do:vac 'vdovec</i> ;
<i>ɔ:</i>	Guče Selo <i>vi'sɔ:ka, 'rɔ:sa, 'rɔ:ka</i> , Red. <i>'mɔ:šta</i> , Ševalj <i>'dɔ:vac 'vdovec', 'kɔ:za, 'dɔ:sti, 'kɔ:šna, 'rɔ:ka</i> , Doluš Imn. <i>'kɔ:ni</i> , Lokvica <i>'kɔ:za, 'ɔ:sa, č'lɔ:vik</i> , Bukov Vrh <i>'kɔ:sa, 'ɔ:bras, 'rɔ:ka</i> ;
<i>ɔ:</i>	Kuželj <i>'mɔ:š, nɔ:č</i> , Red.: <i>kɔ'kɔ:ši, pɔ'tɔ:ka, 'pɔ:stɛla</i> , Grivac <i>'pɔ:t, 'kɔ:ča, 'nɔ:ša, 'Vɔ:znik 'glavna pot do sosednjih vasi'</i> , Guče Selo <i>k'lɔ:šč klošč 'klop'</i> , Red. <i>pə'tɔ:ka</i> , Mavrc <i>'nɔ:ft, g'rɔ:zdje, c'lɔ:xa 'slamnjača'</i> , Delač <i>'ɔ:čem</i> , prim. <i>'vɔ:žjè</i> , Banja Loka <i>'rɔ:pčɛk, go'tɔ:vɛna 'moka'</i> , Vas <i>'go:ska, 'lɔ:vinca lovnica 'kopica sena'</i> , 1. os. mn. sed. <i>'kɔ:lemo 'klati'</i> , Red. <i>fa'žɔ:na 'fižol'</i> , Lokvica <i>'pɔ:pit, x'lɔ:ja, 'kɔ:ra 'lubje', 'mɔ:ka 'mokovec'</i> , Rmn. <i>'nɔ:k</i> (Ied. <i>'nɔ:ga</i>), <i>pɔt'kɔ:va 'podkev', po'bɔ:gat 'pobožati'</i> , Bukov Vrh <i>g'nɔ:j, 'mɔ:š</i> , Med. <i>pɔ 'pɔ:ti, 'tɔ:ča</i> , Imn. <i>'lɔ:jtre 'stranske lojtre pri vozu', 'žɔ:nta</i> ;

²² V vseh krajevnih govorih leksem *studeneč* označuje začetni vodni tok izvira, kjer se je dalo vodo zajeti.

^uo:/^uo:	Guče Selo ^{ʰu} o:sən, ^p o:t, ^g uo:ba, ^{tʰ} o:ča, Doluš ^v o:da, ^t uo:ča, ^v uo:-žija ^p o:t, ⁿ uo:tər, ^b uo:tər, ^d uo:xtar, Mavrc ^{tʰ} o:, ^k l ^h o:p, ^v r ^u o:če, ^{kom} p ^o :t, Vas (redko) ^g o:ra 'gozd, porasel s smrekami', Lamana Draga ^g uo:ba, Lokvica ^k o:pat se 'kopati se', Stari Lazi ^p uo:pak, ^z uo:p, ^p uo:t, ^š kuo:da, ^c uo:ta, ^b uo:tra, ^d uo:xtar, ^c uo:pr ^u ca;
ô:	Delač ⁿ o:č, ^{se} r ^o :ta, Vas ^s n ^o :či, 1. os. ed. sed. ^m o:l ^e n 'moliti';
u:	Kuželj ^{lu} kənca, ^{pu} :šter 'blazina', ^{ku} :ter kolter 'kovter', Grivac ^{vu} :na, Red. ^k ru:xa, Ševalj ^{ču} :n, ^{bu} :xa, ^p lu:ča, ^t mu:рно, ^ž bu:la 'čebula', ^g ru:nt 'posestvo', Planica 2. os. mn. sed. za ^k u:rište, ^{pu} :štar, Doluš ^{pu} :za polza 'drog na sprednjem delu voza', Mavrc ^{pu} :š, ^x ru:ška, Red. ^{xerme} tu:na 'koruza', Delač 1. os. ed. sed. ^{pu} :n ^e n 'polniti', Vas ^{žu} :na, ^{xu} :r 'dihur', ^{šu} :štar 'čevljar', Lokvica ^{šu} :štar;
ü:	Doluš Red. ^{kü} :xarja, ^s kü:pa 'skupaj', Delač ^{dü} :ša, ^{fjü} :rtóf 'predpasnik', Vas ^g lü:x, ^g rü:ntaš 'gruntar', ^{frü} :štek, Lokvica ^{vü} :l 'ulj', ^{vü} :na 'ujna', ^{kü} :rnik, 1. os. ed. sed. ^{čü} :jen, ^{bü} :rkle, ^ž bü:ta 'čebula', ^{xa} mü:tál 'koli-kor lahko človek zagrabi z eno roko'.

Dolgi nenaglašeni

i:	Banja Loka ^m ravi:nc, ^c idi:t 'cediti', 1. os. ed. sed. ^b uji:n se 'bati se', ^m lati:č, Delač ^m azi:nc, Red. ^d lani:, 3. os. ed. sed.: ^r ósi:, ^k leči:, ^š iši:t;
ê:	Delač ^p astê:r;
ę:	Banja Loka ^s n ^e že:n, ⁱ me:; v končnici Red./I/Tmn. ž. ^g lavę:, Delač ⁱ me:, Red. ^t ravę:, ^b rade:, Imn. ⁱ idję:, ^l ése:n, ^s ekre:t;
e:	Banja Loka ^s tęde:nc, ^z ače:t 'začeti', ^s tęše:n 'sršen', Delač ^{vi} če:r;
a:	Banja Loka ^ž iva:u, Red. ^v oza:, ^{gos} poda:r, ^{mod} ra:s, Delač Red. ⁿ ósa:, ^ó ka:, ^k óma:r, ^z ida:r;
o:	Banja Loka ^g ospo:t, ^g olo:p 'golob', ^k omo:u:c;
o:	Delač ^g ól:p;
ô:	Delač ^g óspó:t, ^k ókó:š;
u:	Banja Loka ^k ulu:, ^{ne} bu:, Delač ^m esu:, ^k ulu:, ^s ixu:, ^l ipu:;
ü:	Banja Loka ^m exü:r, Delač ^m exü:r, ^{xr} metü:n.

Kratki naglašeni

i	Kuželj ^{pit} 'piti', 1. os. ed. sed. ^{es} 'sidin, Grivac ^{mi} š, ^c igan, ^š išit, Doluš ^d rivu 'plug', ^š vic 'znoj', Mavrc Imn. ^{vi} ši 'uš', Delač ^s viha:k, Banja Loka ^b ik, ^{vi} sok, ^{vi} če:r, Vas ^{rit} , ^{vi} sok, Imn. ^{lidi} 'ljudje', ^g libok, Lokvica (^m axan) ^{mi} š, ^x itat 'hiteti', ^o švicat se, Bukov Vrh ^c ikla;
----------	---

ę	Kuželj <i>s'tedenc</i> , Imn.: 'lèdi 'ljudje', Grivac <i>p'let</i> 'pleti', 'lepo, Ševalj <i>s'kędj</i> , Rmn. 'dęciję 'dete', Podstene <i>d'ręgda</i> 'nekoč', Doluš <i>s'kędęń</i> , Banja Loka <i>k'ręx</i> , <i>d'lębok</i> 'globok', Vas <i>k'ręx</i> , 'desit, 1. os. ed. sed. 'sędin 'sedeti', <i>g'ręnt</i> 'kmetija', Lokvica <i>v'ręuc</i> 'izvir', <i>s'tęna</i> 'večji kamen', Med. <i>po 'lędi</i> (Ied. <i>lęt</i>), <i>p'lęvel</i> , 'nišče 'nihče', 'venix 'zunaj', 'čęt 'slišati', Bukov Vrh <i>zęt</i> 'vzeti';
ę	Kuželj Rmn. 'dęci, Guče Selo Red. <i>s'nęga</i> , Ševalj (<i>m'ra:čna</i>) 'vęčer, 'pępiu, 'dęvijęt, 'dęsijęt;
e	Kuželj 'ven, <i>d'regač</i> 'drugače', Grivac <i>k'met</i> , 'mesu, <i>s'tedenc</i> , <i>p'lefkat</i> 'pljuvati', Ševalj <i>s'pex</i> , Planica del. na -l m. (<i>s'pe:stju me je</i>) 'vedru 'udariti', Mavrc del. na -l ž. 'vedarła 'udariti', <i>xer'metun</i> 'koruza', Delač <i>ž'beuńa:k</i> 'čebelnjak', Vas <i>k'met</i> , 'mesu, 'sekrit 'stranišče', Lokvica <i>d'rek</i> , 'tepst, <i>beš'tek</i> 'pribor';
a	Kuželj 'anajst, 'zakaj, 'past 'pasti živino', Grivac 'fant, 'mazinc, 'paku 'pekel', 'pas, Ševalj Rmn. (<i>xęrpa</i>) 'kamanjof, <i>c'ja</i> 'tja', 'anajst, Planica 'tan, <i>s'kof</i> , Delač 'fant, 'patro:n 'farni patron', Banja Loka <i>grax</i> , 'pasję 'pasji', 'paku:, Vas <i>b'rat</i> , 'fant, <i>m'ravinc</i> , 'daš, 'fažun 'fižol', Lokvica <i>b'rat</i> , <i>b'lagu</i> 'živina', <i>m'ravinc</i> , 'kamara, Bukov Vrh <i>t'kat</i> , <i>b'lagu</i> , 'zakaj, 'damux 'domov', <i>b'ravinc</i> 'mravlja', 'maxan 'majhen', <i>k'ramp</i> , Gornji Turni (star.) <i>g'laš</i> , Imn. 'lasi;
o	Banja Loka <i>š'kof</i> , 'koš, Vas 'kokuš, 'ontar 'oltar', <i>š'kof</i> ;
q	Guče Selo 'kqń, 'kqzouc, 3. os. ed. sed. <i>z'vqńi</i> , 'qkq, 'mqšt, Ševalj 'kqń, 'pqljak 'poljski čuvaj', Mavrc 'qbras 'obraz', Lokvica <i>g'rqp</i> , <i>se'rqpax</i> 'siromak';
q	Grivac 'kqš, <i>št'rqk</i> 'strok', Ševalj 'kqkqš, Podstene 'qtit 'rešiti', Doluš 'kqń, Red. 'vqđi 'voda', Mavrc 'kqń, 'kqkqš, 'kqreń, Rmn. 'nořtof 'noht', Banja Loka 'kqzouc, Vas <i>st'rqp</i> , 'qbroč, Lokvica <i>z'vqń</i> , 'nořt, 1. os. ed. sed. 'mqoran (<i>pejt dę:lat</i>), 'kqvač, Mmn. <i>po 'nočix</i> (<i>se dę:la</i>), <i>št'qkřl</i> štokerl 'stol brez naslonjala', Gornji Turni 'lqntar 'oltar';
ó	Delač <i>k'rqp</i> , <i>gqš'poda:r</i> , prid. m. 'bqlan, Banja Loka Red. 'kqsti;
u	Kuželj <i>k'rux</i> , Red./Imn. 'nuči 'noč', Grivac 'kup, 'uku, Ševalj <i>k'rux</i> , Mavrc 'buxa, Red./Tmn. 'kusti (Ied. 'kq:st), Delač Imn. 'uči:, Banja Loka 'pux, 3. os. ed. sed. 'kusi: 'kositi', Vas 'pux, 2. os. ed. sed. 'mučiš 'molčati', 3. os. ed. sed.: 'guri 'goreti', 'gustu 'gostó', Oed. <i>s 'kustju</i> , Gornji Turni 'mulc 'nezakonski otrok';

ü	Lokvica 'jütřè, 'vürmohar 'urar', <i>Ljükeč</i> ; ²³
ə	Kuželj 'čəřf, 'gəřlo, Grivac 'təřné, 'vəřt 'sədovnjak', Guče Selo 'sərcije, del. na -l ž. x'məřla, Doluš 'məřlič, Vas 'kəřf, 'čəřf, 1. os. ed. sed. 'təřpin 'trpeti', 'məřlič, Lokvica 'bəřki, 'gəřlo, del. na -l m. x'məřu 'umreti', Bukov Vrh 'žəřt, vel. 2. os. ed. zapo'žəřdi 'namestiti žrd na vozu', Gornji Turni 'əřš;
ɣ	Delač 'gřlò, Banja Loka s'mřt, 'přst, Vas 'mřzřca, Lokvica 'přč 'kozeli';

Kratki nenaglašeni

i	Podstene li'pi:né 'lupinje', Vas Imn. 'lidi 'ljudje', 'vesiü, Red./I/Tmn. ž.: 'buxi 'bolha', Lokvica 'ra:jfnik 'dimnik';
ije	Guče Selo 'sərcije, Red. ('da:j mi) 'vode ~ (star.) 'vödię, 'devięt, Ševalj 'dęvięt, 'dęšięt, Rmn. 'dęcię 'dete', Lokvica (star.) Imn. 'vucię 'volk';
é	Lokvica Med. na 'o:dré 'oder (za spanje);
ę	Kuželj Imn. 'si:né 'sin', Doluš s'kędėň, Delač lė'si:ca, 'gò:rė, Imn. 'přstę, s'pę:kę 'spet', 'kę:udęř, Lokvica p'lęvėl, 'povlęč 'povleči';
e	Kuželj 'te:le, Grivac s'tedenc, Planica žd'rę:be, Doluš Oed. z nę'ži:čen 'nož', Mavrc xer'metun 'koruza', Delač 'bü:rkłe, Rmn. 'lo:ncef, Vas sre'di:nc, po'ri:šče 'toporišče', Lokvica beš'tek 'pribor', 'pę:tex, Gornji Turni rez'makənt se, re'mq:nika 'harmonika';
a	Kuželj 'oprat, Ševalj Rmn. ('xəřpa) 'kamanjof, 'anajst, Mavrc sa'b#o:ta, Banja Loka x'la:pac, Vas 'pi:pak 'pipec', Lokvica 'kamara, Bukov Vrh Imn. bra'vi:nci 'mravlja', jar'mi:čak;
o	Banja Loka ko'sę:nca 'gosenica', 'že:lot, Vas Imn. ko'lę:nke kolenka 'dolga ženska nogavica', Lokvica o'pa:lořcina 'pajčevina';
q	Guče Selo kova'či:ja, 'qkq, m'lę:kq, Lokvica s'm'ę:rqn, Bukov Vrh del. na -l ž. kq'si:la, Ted. na 'hi:vq;
q	Ševalj 'kqkqš, 'fa:žqn 'fižol', Oed. z ma'ti:kq, Doluš Ted. 'vü:rq 'ura', Mavrc 'kqkqš, Rmn. 'nqřtof 'noht', Vas 'qbrqč, Lokvica nę'ži:čak, mož'ga:ni, pova'ti:ca povatica 'potica', Bukov Vrh ořo'vi:na;
ó	Delač gós'póda:r, Med. ó'rė:xė, Vas sto'pa:lò, Ted. 'nogó;
u	Kuželj 'paku, Grivac klu'ča:vřca, Mavrc 'rebru, del. na -l na'va:du 'navaditi', Zapuže pri Kostelu del. na -l m. sk'la:ču 'stlačiti', Vas gustu 'gostó', 'ja:buka, Oed. s 'kustju, del. -l m. sp. ed. 'təřpu 'trpeti', Lokvica krum-pi'ri:šče 'kjer raste krompir', 'damux 'domov', Gornji Turni z'latu;
ü	Vas 'mėxür, š'tacün 'trgovina', Lokvica klü'ča:nca, 'tancür ²⁴ 'plesalec';

²³ Hišno ime v Starih Lazih.²⁴ Red. tan'cürja.

<i>a</i>	Kuželj <i>'o:gən, 'vu:šəncə 'ustnica', Lokvica p'lɛ:vəncə, 'vɛ:vərcə, Gornji Turni x'lɛ:bəc, kq'rajžən;</i>
<i>ǰ</i>	Gornji Turni 1. os. ed. sed. <i>'ku:pjɛn;</i>
<i>ɛ</i>	Mavrc 1. os. ed. <i>se 'dʲe:rɛn 'dreti se', Vas 2. os. ed. sed.: 'nɔ:sɛš, sɛ'rò:ta, b'li:zɛ;</i>
<i>ɾ</i>	Delač <i>fʲ'tü:na 'vihar', Banja Loka čʲ'pü:na 'črepinja', Lokvica dʲ'va:rit 'orati s plugom';</i>
<i>ɲ</i>	Ševalj <i>'vu:šɛca 'ustnica', Vas ni'be:dɲ 'nihče', Lokvica po'rɛ:dɲ 'zloben';</i>
<i>l̥</i>	Vas <i>k'rü:gɫca 'bezgavka'.</i>

4.3.2 Konzonantizem

Zvočniki				Nezvočniki			
<i>v</i>			<i>m</i>		<i>p</i>	<i>b</i>	<i>f</i>
<i>u</i>	<i>l</i>	<i>r</i>	<i>n</i>		<i>t t'</i>	<i>d d'</i>	
<i>j</i>	<i>ǰ</i>	<i>l'</i>	<i>ń</i>		<i>c</i>		<i>s z</i>
					<i>č</i>		<i>š ž</i>
					<i>k</i>	<i>g</i>	<i>x</i>

Gradivo za posamezne soglasnike je predstavljeno že v samem prispevku, tako da tu podajam zgolj izjemne primere (vse položajno):

<i>d'</i>	Delač <i>'pɛ:ɟ'ɛn, Banja Loka s'ke:d'ɛn, 'pɛ:ɟ'ɛn 'pedenj', Mavrc s'keɟ'ɛn;</i>
<i>t'</i>	Banja Loka Imn. <i>s'vat'ɛ 'svat', Mavrc s'ta:ri 'a:j'ta 'stari oče';</i>
<i>l'</i>	Delač <i>'pa:l'ca, 'mo:l't 'moliti', 'vi:l'ce, Gornji Turni</i> 1. os. ed. sed. <i>'fa:l'in 'hvaliti', vel. 2. os. ed. 'mɔ:l'i 'moliti';</i>
<i>j</i> (prehodni <i>j</i>)	Delač <i>p'la:išč, Gornji Turni 'pa:šjɛ, 'ta:ʃta 'oče, stari oče (star.), f'lajstɔr.</i>

5 Sklep

Na podlagi obsežnega narečnega gradiva je bilo utemeljeno, zakaj so vsi obravnavni krajevni govori med seboj povezani in so del istega narečnega sistema – kostelskega narečja dolnjaške narečne skupine. Po sedaj znanih dejstvih je krajevni govor Blaževcev tisti, ki predstavlja narečno mejo med kostelskim narečjem in vzhodno goranskimi govori kajkavske narečne skupine.

Na tem območju je bila reka Kolpa, neodvisna od uradne oblasti in državnih meja, združevalni dejavnik, ki je prebivalce med seboj življensko in posledično jezikovno povezala, medtem ko so okoliški visoki vrhovi, velike gozdnate površine in naselitve štokavskega pravoslavnega prebivalstva, dodatno otežile povezavo s sosednjimi pokrajinami in s tem okrepile notranje vezi.

VIRI IN LITERATURA

- Đurđica ASIĆ-KLOBUČAR, 2011: Kupjački govor (II.): morfološke osobitosti. *Kaj* 4/1–2. 59–90.
- Vida BARAC-GRUM, 1993: *Čakavsko-kajkavski govorni kontakt u Gorskom kotaru*. Zagreb: Izdavački centar Rijeka.
- Valter CRNKOVIĆ: *Rječnik brodmoravičkog govora*. V delu.
- Božidar FINKA, 1974: Gorskokotarska kajkavština u našem dijalekatskom mozaiku. *Kajkavski zbornik, Dani kajkavske riječi*. 2943.
- Pavle IVIĆ idr., 1981: *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih opšteslovenskim lingvističkim atlasom*. Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Januška GOSTENČNIK, 2019: Kostelski govor kraja Vas – SLA T416. *Jezikoslovni zapiski* 25/2. 63–81.
- Januška GOSTENČNIK, 2018: *Krajevni govori ob Čabranki in zgornji Kolpi*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Januška GOSTENČNIK, 2014: Govor kraja Banja Loka (SLA T283) (po gradivu za SLA). *Annales: series historia et sociologia* 24/2. 343–55.
- Jože GREGORIČ, 1983: *Delač* [SLA T282, zapis po vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas, listkovno gradivo; hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].
- Jože GREGORIČ, 2015: *Kostelski slovar*. Ur. Sonja Horvat, Ivanka Šircelj-Žnidaršič, Peter Weiss. Ljubljana: Založba ZRC. [Na spletu](#).
- Pavle IVIĆ, 1961: Prilozi poznavanju dijalekatske slike zapadne Hrvatske. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu* VI. 191–212.
- Zala Mojca JERMAN KUŽELIČKI, 2016: *Lastno imenje v vasi Grivac*. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Viktor JURKOVIĆ, 1969: Brodmoravičko narečje. *Brod Moravice*. Rijeka - Brod Moravice.

- Mate KAPOVIĆ, 2015: *Povijest hrvatske akcentuacije: Fonetika*. Zagreb: Matica Hrvatska.
- Josip LISAC, 2006: *Tragom zavičaja: delnički govor i govor Gornjih Turni u svjetlosti goranskih kajkavskih govora*. Split: Književni krug.
- Josip LISAC, 2003: *Hrvatska dijalektologija 1*. Zagreb: Golden marketing: Tehnička knjiga.
- Josip LISAC, 2000: Osnovne značajke broskog govora. *Kaj* 33/5. 25–36.
- Josip LISAC, 1989: Problem obrađenosti leksika goranskih govora. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 8. Zagreb. 61–68.
- Tine LOGAR, 1957: *Vas pri Kostelu* [SLA T416, zapis po vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas, rokopis; hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].
- Marina MARINKOVIĆ, 2018a: *Kajkavski govori istočnoga Gorskoga kotara*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada; Delnice: Matica Hrvatska, Ogranak.
- Marina MARINKOVIĆ, 2018b: Mjesni govor Blaževaca u svjetlu pripadnosti zapadnome poddijalektu kajkavskoga goranskoga dijalekta. *Jezikoslovlje* 19. 39–63.
- Miloš OKUKA, 2008: *Srpski dijalekti*. Zagreb: SKD Prosvjeta.
- Tijmen PRONK, 2010: Rani razvoj goranskih govora. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 36/1. 97–133.
- Jožica ŠKOFIC (ur.), 2016: *Slovenski lingvistični atlas 2: kmetija 1: Atlas*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU (Jezikovni atlas).
- Milojka ŠTAMPFL - GLAVIČ, 1983: *Banja Loka* [SLA T283, zapis po vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas, rokopis; hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].
- Tine LOGAR, 1957: *Banja Loka* [SLA T417, zapis po vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas, rokopis; hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].
- Matej ŠEKLI, 2018: *Tipologija lingvogeneza slovanskih jezika*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

SAŽETAK

U ovom su članku prikazani lokalni govori u Sloveniji i Hrvatskoj, i to uz gornji tok rijeke Kupe, dok se dio njih nalazi u Gorskog kotaru u Hrvatskoj. Promatrani se govori u tradicionalnoj slovenskoj dijalektologiji svrstavaju u kostelski dijalekt koji je dio doljenjskog narječja slovenskog jezika. S one strane državne granice, u Hrvatskoj, promatrane govore hrvatska dijalektologija svrstava u zapadnogoranski poddijalekt goranskog dijalekta kajkavskog narječja hrvatskog jezika.

Unatoč državnoj granici kao političkoj podjeli, područje promatranih govora, naime, predstavlja povijesnojezični kontinuum koji se danas odražava na jezično-dijalektnoj slici lokalnih govora. Prvi put predstavljena je dijalekatna građa krajeva: Kuželj, Guče Selo, Ševalj, Brod na Kupi, Zamost Brodski, Planica, Podstene, Doluš, Mavrc, Zapuže pri Kostelu, Donji Šehovac, Gornji Šajn, (Gornja in Dolnja) Lamana Draga, Spodnja Bilpa, Lokvica, Brod Moravice, (Gornji) Kut, Male Drage, Stari Lazi i Bukov Vrh, napravljena je usporedba već poznatom građom kostelskih krajeva: Delač, Banja Loka, Vas, Grivac, Kupjak, Gornji Turni.